

Προβαπτισματικές και βαπτισματικές πράξεις

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](http://www.remptousia.gr/?p=88879)

Η μελέτη του ιεροδιακόνου Καισάριου (Δημήτριου) Χρόνη για την Ποιμαντική και τελετουργική προσέγγιση του μυστηρίου του Βαπτίσματος (προηγούμενη δημοσίευση: www.remptousia.gr/?p=88879) ολοκληρώνει την εξέταση των προβαπτισματικών πράξεων και προχωρεί στο κυρίως μέρος του εισαγωγικού στην Εκκλησία μυστηρίου.

***Καὶ ὅταν πληρώσῃ τὸ ἅγιον Σύμβολον, λέγει πάλιν πρὸς αὐτὸν ἐκ τρίτου·
Συνετάξω τῷ Χριστῷ;***

Καὶ ἀποκρίνεται·

Συνεταξάμην.

Καὶ λέγει ὁ Ἱερεὺς·

Καὶ προσκύνησον αὐτῷ.

Καὶ προσκυνεῖ λέγων·

Προσκυνῶ Πατέρα, Υἱόν, καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα ὁμοούσιον καὶ ἀχώριστον[137].» Όλα γίνονται «τρὶς» ὄχι μόνο γιὰ τὴν τιμὴ τῆς Ἀγίας Τριάδας καὶ τὸ ἱερό τοῦ ἀριθμοῦ, ποῦ ἐπηρεάζει ὡς γνωστό σημαντικότερα τὴ λειτουργικὴ μας πράξη, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ βέβαιο τοῦ πράγματος, κατὰ τὶς πανάρχαιες μάλιστα διατάξεις τοῦ ρωμαϊκοῦ δίκαιου. Ἔτσι γιὰ τὴν ἄρση κάθε ἀμφιβολίας καὶ πλήρη βεβαιότητα ἔχουμε τρεῖς ἐπαναλήψεις στὸν ἀρραβώνα καὶ στὸν γάμο («Ἀρραβωνίζεται...[138]», « Στέφεται...[139]», καὶ στὴ μοναχικὴ κουρά («Λάβε τὸ ψαλίδιον...»), ποῦ, καθὼς θὰ δούμε καὶ σὲ ἄλλες περιπτώσεις, ἔχει ἐντονα ἐπηρεασθεῖ ἀπὸ τὴν βαπτισματικὴ πράξη («δεύτερο βάπτισμα»). Εξ' ἄλλου καὶ στὶς τέσσερις αὐτές περιπτώσεις τριπλῆς ἐπαναλήψεων τῶν διδομένων υποσχέσεων καὶ ἐνεργειῶν (βάπτισμα, ἀρραβώνας, γάμος, μοναχικὸ σχῆμα) ἔχουμε πραγματικὲς δικαιопραξίες με ἀστικές συνέπειες, ἔτσι ὥστε ἡ ἐπίδραση τοῦ ἰσχύοντος τότε ρωμαϊκοῦ δικαίου νὰ εἶναι ἐμφανὲς ἀναμενόμενη. Τρεῖς ἐπαναλαμβανόταν μέχρι προ τινος, ἴσως καὶ κατὰ τόπους μέχρι σήμερα, ἡ ἀπαγγελία τοῦ ἱεροῦ συμβόλου, πάλι γιὰ τὸν ἴδιο λόγο, ποῦ προείπαμε.

Οἱ ὅροι ποῦ χρησιμοποιοῦνται προέρχονται ἀπὸ τὴν ἀρχαία στρατιωτικὴ ορολογία καὶ ἀφοροῦν μᾶλλον στοὺς προσερχομένους χριστιανισμό ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρεία, ὅπως καὶ οἱ προηγούμενοι ἀφορκισμοί. Ἡ συντριπτικὴ πλειοψηφία τῶν κατηγουμένων προέρχονταν «ἐξ' ἔθνῶν», τοὺς εἰδωλολάτρες, καὶ σ' αὐτοὺς ἀναφέρεται τὸ «τῇ λατρείᾳ αὐτοῦ» καὶ «τῇ πομπῇ αὐτοῦ» (ἐννοεῖται ὁ Σατανάς). Ὁ λάτρης τῶν εἰδώλων – τοῦ Σατανά «ἀπετάσσετο τῷ Σατανᾷ» καὶ «συντάσσετο τῷ Χριστῷ», ὡς νεοσύλλεκτος στρατιώτης (βλέπε ἀφορκισμό α': «σφραγισθέντος νεολέκτου στρατιώτου Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν»)[140].

Ὁ ἀνάδοχος ἐξ' ὀνόματος τοῦ βρέφους ἐμφυσᾷ καὶ ἐμπτύει τὸν Σατανά, ἀποτάσσεται καὶ συντάσσεται καὶ λέγει τὸ ἱερό σύμβολο. Ἐτσι ἀπὸ μάρτυς ὁ ἀνάδοχος μεταβάλλεται σὲ ἐγγυητὴ καὶ υπεύθυνον γιὰ τὴν κατήχηση καὶ τὴν «ἐν Χριστῷ» πολιτεία τοῦ νέου χριστιανοῦ.

Τῶν ὅλων προβαπτισματικῶν πράξεων καὶ εὐχῶν κατακλείει ἡ λαμπρὴ

δοξολογική αναφώνηση: **«Εὐλογητὸς ὁ Θεός, ὁ πάντας ἀνθρώπους θέλων σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων[141]»** και η ωραιότατη σύντομη ανακεφαλαιωτική ευχή: **«Δέσποτα, Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, προσκάλεσαι τὸν δοῦλον (τὴν δούλην) σου (τόνδε) (τήνδε) πρὸς τὸ ἅγιόν σου φῶτισμα, καὶ καταξίωσον αὐτὸν (αὐτήν) τῆς μεγάλης ταύτης χάριτος τοῦ ἁγίου σου Βαπτίσματος. Ἀπόδυσον αὐτοῦ (αὐτῆς) τὴν παλαιότητα, καὶ ἀνακαίνισον αὐτὸν (αὐτήν) εἰς τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, καὶ πλήρωσον αὐτὸν (αὐτήν) τῆς του Ἁγίου σου Πνεύματος δυνάμεως, εἰς ἔνωσιν τοῦ Χριστοῦ σου· ἵνα μηκέτι τέκνον σώματος ᾦ, ἀλλὰ τέκνον τῆς σῆς Βασιλείας. Εὐδοκία καὶ χάριτι τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, μεθ' οὗ εὐλογητὸς εἶ, σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων» [142].**

2.4:«Ακολουθία του Αγίου Βαπτίσματος».

Της ενάρξεως του αγίου Βαπτίσματος, προηγείται θυμίαση της κολυμβήθρας και των παρισταμένων, όπως προβλέπεται να γίνεται σε όλα τα μυστήρια για τον καθαγιασμό και οιονεί την κάθαρση των παρισταμένων και για την τιμή του μυστηρίου. Η θυμίαση αυτή εξυπηρετεί και πρακτικό σκοπό, την αποκατάσταση της τάξεως, πού οπωσδήποτε έχει διασαλευθεί κατά την μετάβαση από τον νάρθηκα στο μέσον του κυρίως ναού, όπου συνήθως τοποθετείτε η φορητή κολυμβήθρα.

Στην κολυμβήθρα ανάβονται τρεις λαμπάδες προς τιμήν της αγίας Τριάδος, ενώ σε πολλά μέρη τηρείται η αρχαία παράδοση να κρατούν οι πιστοί αναμμένα κεριά προς δήλωση του θείου φωτισμού, κατά τους Πατέρες[143].

Η ακολουθία του αγίου βαπτίσματος αρχίζει με το **«Εύλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων[144]»**, που λέγεται πανηγυρικά με ταυτόχρονη σταυροειδή κίνηση του Ευαγγελίου επάνω από την κολυμβήθρα. Ακολουθούν τα ειρηνικά της θείας λειτουργίας με δώδεκα επιπλέον ειδικές αιτήσεις για τον αγιασμό του ύδατος και για τον μέλλοντα να βαπτισθεί σε αυτό, που παρεμβάλλονται μεταξύ της δεήσεως υπέρ του αρχιεπισκόπου, του κλήρου και του λαού και εκείνης[145] **«Ὑπὲρ τοῦ ῥυσθῆναι αὐτὸν (αὐτήν) τε καὶ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλί-ψεως, ὀργῆς, κινδύνου καὶ ἀνάγκης, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν[146]»** Η μεγάλη συναπτή κανονικά λέγεται από τον διάκονο, αν βέβαια υπάρχει, εάν όχι από τον ιερέα.

Κατά την επαγγελία της συναπτής από τον διάκονο, ο ιερέας λέει μυστικώς την ευχή **«Ὁ εὖσπλαγχνος καὶ ἐλεήμων Θεός...[147]»**, χωρίς να κάνει εκφώνηση στη δοξολογική κατακλείδα της. Κατά τις διατάξεις των χειρογράφων ο ιερεὺς «οὐκ ἐκφωνεῖ (ἢ οὐ λέγει ταῦτα ἐπὶ τέλος – την τριαδική δηλαδή δοξολογία – ἐκφωνῶς), αλλά και το Ἀμήν καθ’ ἑαυτὸν λέγει». Η ανωτέρα ευχή έχει το παράλληλό της στη θεία λειτουργία την ευχή [148]**«Οὐδεὶς ἄξιος τῷ ν συνδεδεμένων ταῖς σαρκικαῖς ἐπιθυμίαις..[149]»** κατά την ώρα του χερουβικού ὕμνου, καθώς και την ευχή **«Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ μονογενὴς Υἱός..[150]»**, του μεγάλου αγιασμοῦ των Θεοφανείων. Και οι τρεῖς λέγονται μυστικώς γιατί αφορούν στον ιερέα προσωπικά και όχι στη χριστιανική κοινότητα ή στον μέλλοντα βαπτιζόμενο, και αποτελούν προσωπική εξομολόγηση του ιερέως και αίτηση συγχωρήσεως των ατομικῶν του αμαρτιῶν για να καταξιωθεῖ να τελέσει το μυστήριο. Η αναξιότητα του ιερέως, κατά την διδασκαλία της Εκκλησίας δεν επηρεάζει την τέλεση του μυστηρίου, το οποίο ενεργεῖ ἡ χάρις του αγίου Πνεύματος δια της ιεροσύνης του ιερέως.

[Συνεχίζεται]

[137] Μικρόν Ευχολόγιον ἢ Αγιασματάριον, «Ακολουθία του Αγίου Βαπτίσματος» εκδ. Αποστολικῆς Διακονίας, σελ.61-63.

[138] Μικρόν Ευχολόγιον ἢ Αγιασματάριον, «Ακολουθία του Αρραβώνος» εκδ. Αποστολικῆς Διακονίας, σ. 103.

[139] Μικρόν Ευχολόγιον ἢ Αγιασματάριον, «Ακολουθία του Γάμου» εκδ. Αποστολικῆς Διακονίας, σ. 113

[140] Βλ. Ιωάννου Μ. Φουντούλη, «ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΒΑΠΤΙΣΜΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟ-ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΚΗ

ΘΕΩΡΗΣΗ», τομ. «άγιον Βάπτισμα», εκδ. Ιερά Μητρόπολη Δράμας, Δράμα 1996, σ. 202.

[141] Μικρόν Ευχολόγιον ή Αγιασματάριον, «Ακολουθία του Αρραβώνος» εκδ. Αποστολικής Διακονίας, σ. 64.

[142] Βλ. οπ. παρ. σ. 64.

[143] Βλ. Ιωάννου Μ. Φουντούλη, «ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΒΑΠΤΙΣΜΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟ-ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ», τομ. «άγιον Βάπτισμα», εκδ. Ιερά Μητρόπολη Δράμας, Δράμα 1996, σελ 210-211.

[144] Βλ. Μικρόν Ευχολόγιον ή Αγιασματάριον, «Ακολουθία του Αγίου Βαπτίσματος» εκδ. Αποστολικής Διακονίας, σ 65.

[145] Βλ. Ιωάννου Μ. Φουντούλη, «ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΒΑΠΤΙΣΜΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟ-ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ», τομ. «άγιον Βάπτισμα», εκδ. Ιερά Μητρόπολη Δράμας, Δράμα 1996, σ 211.

[146] Βλ. Μικρόν Ευχολόγιον ή Αγιασματάριον, «Ακολουθία του Αγίου Βαπτίσματος» εκδ. Αποστολικής Διακονίας, σ 67.

[147] Βλ. οπ. παρ. σελ 67-68.

[148] Βλ. Ιωάννου Μ. Φουντούλη, «ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΒΑΠΤΙΣΜΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟ-ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ», τομ. «ΑΓΙΟ ΒΑΠΤΙΣΜΑ», εκδ. Ιερά Μητρόπολη Δράμας, Δράμα 1996, σ. 212.

[149] Βλ. Ιερατικόν Α, «Θεία λειτουργία Ιωάννου του Χρυσοστόμου», εκδ. Ιεράς Μονής Σίμωνος Πέτρας, Άγιο Όρος 2004, σελ.112-113.

[150] Βλ. Ιερατικόν Β', Θεία λειτουργία Βασιλείου του Μεγάλου, «Ακολουθία του Μεγάλου Αγιασμού των Θεοφανείων», εκδ. Ιεράς Μονής Σίμωνος Πέτρας, Άγιο Όρος 2004, σελ 170-171.